

Mély-ég objektumok

Szeptember-október során 8 észlelőtől 38 darab észlelést kaptunk. Az összegző listában szerepelnek korábban, a nyáron beérkezett megfigyelések is, amelyek eddig különböző okokból kifolyólag nem kerültek be az archívumba. Ezek között főként Szalma Zsolt binokuláris Messier-észleléseit találhatjuk meg. Ez-

Észlelő	Észlelés	Műszer
Erdei József (Bogyiszló)	1	10x50 B
Gyarmathy István (Debrecen)	16	28 SC+CCD
Hadházi Csaba (Hajdúhadház)	3	16 T
Kónya Zsolt (Dévaványa)	2	12,7 L
Németh Tamás (Budapest)	2	20 T
Szalma Zsolt (Esztergom)	8	15x70 B
Tóth Zoltán (Fertőszentmiklós)	5	27 T
Dr. Zseli József (Nagyvenyim)	1	10 L+CCD

úton szeretnénk megkérni tisztelt megfigyelőinket, hogy amennyiben „nem látták viszont” észleléseiket a rovatban, azokat legyenek szívesek újra beküldeni. A kellemetlenségért elnézést kérünk. A rovat elektronikus címe: melyeg@mcse.hu, postai címünk: Székely Péter, 6701 Szeged, Pf. 596. Mivel a postafiókon a Változócsillagok rovatral osztozunk, megkérjük a beküldőket, hogy a biztonság kedvéért a borítékon legyenek szívesek feltüntetni: „Mélyég”.

Az észlelések közlésében szeretnénk elérni azt az illuzórikus célt, hogy minden beküldött megfigyelés kapjon helyet lapunk hasábjain (tisztelőben tartva a számunkra rendelkezésre álló terjedelmet), preferálva a „friss húst” az archívumbeli régebbi észlelésekkel szemben. Természetesen lehetőség nyílik arra alkalomadtán, hogy továbbra is összevethessük az új észleléseket a régiakkal. A beküldött rajzos megfigyelések mellett igyekszünk helyet szorítani a digitális anyagoknak, hiszen egyre több ilyen formátumú megfigyelés érkezik rovatunkhoz.

Jelen összefoglalóban továbbra is követjük a megszokott, objektum-típusok szerinti bontást. Ez alkalommal is számos pazar rajzot és digitális anyagot kaptunk különféle objektumokról. Külön kiemelendő Tóth Zoltán munkája, aki az M31 gömbhalmazait örökítette meg. Örvendetes fejlemény, hogy észlelőink a megszokott és sikerélményt jelentő objektumok mellett nem riadnak vissza a korábbi hónapokban közölt mélyeges ajánlatok (esetleg nehezebb) célpontjainak felkeresésétől, esetleg lehetővé téve így egymás megfigyeléseinek összehasonlítását ezen objektumokra vonatkozólag.

Nyílthalmazok

NGC 7296 (Lac)

20 SC, 66x: Igen gazdag tejútmezőben található, szinte alig válik el környezetétől. Egész kicsi méretű, 3–4 ívperces, és szinte megszólalásig hasonlít kicsiben az M29 nyílthalmazhoz. Két fényesebb (7^m – 8^m -s) csillagokból álló láncból kialakult csonkakúp formáját lehet felfedezni (melyeket kb. 15 csillag alkot). Ehhez csatlakozik még két halvány csillaglác és két kisebb csillagfelhő. (Gyarmathy István)

NGC 7209 (Lac)

20 SC, 66x: Ez egy nagyon szép, különleges alakú, elég fényes, közepesen sűrű nyílthalmaz. Olyannak tűnik, mintha az ég sötét tengerében úszó többkarú polipot látnánk, melynek még a két világító (kb. 7^m - 8^m -s) szeme is előtűnik. A felső része, a polip „teste”, szinte tökéletes szív alakot rajzol ki. Az egészhez még egy elnyúlt csillaglác is kapcsolódik. (Gyarmathy István)

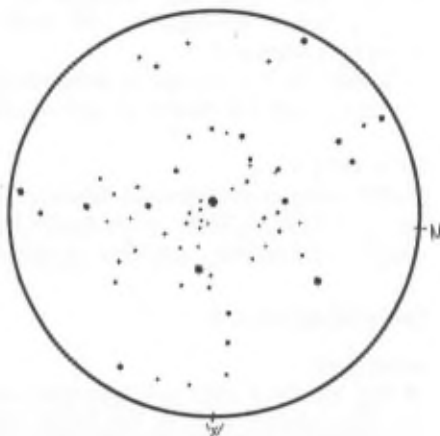
NGC 7243 (Lac)

20 SC, 66x: Nagy területen (kb. 25 ívperc) szétszóró kb. 20 fényesebb (7^m - 8^m) és sok halvány csillagból áll. Fényesebb csillagokból álló karéjok alkotják, középen jellegzetes háromszöggel, melynek egyik csúcsa kettőscsillag. Élénkebb fantáziával egy hosszú ollókkal rendelkező rákhoz lehetne hasonlítani, amelynek háromkaréjú farka van, és a háromszög alkotja a fejét. (Gyarmathy István)

NGC 7686 (And)

20 SC, 66x: Ez is szépséges objektum, a közepén egy kb. 6^m -s, fényes csillag ragyog, melyből spirálszerűen ágaznak ki hosszú csillaglácok, az egésznek „szvasztika” formája van. Körülbelül 15 fényesebb csillag ragyog ki belőle, és mintha két szférája lenne. Az egyiket a fényes központi csillag körül rajzó halványabb csillagok, a másikat pedig a külső körben lévő 7^m - 8^m -s fényesebb csillagok alkotják. Ezeket a külső fényesebb csillagokat egyre halványodó csillaglácok, mint „spirálkarok” kötik össze a központi csillaggal. (Gyarmathy István)

27 T, 83x: Mutató halmaz, közepén egy fényes csillaggal. Mérete kb. 12 ívperc. Jellegzetessége a fényes csillagtól induló két csillagív ÉK felé, az ezzel ellentétes oldalon pedig maroknyi halvány tag csoportosul. Talán 35 csillag formálja ezt a csinos halmazt. (Tóth Zoltán)

NGC 7686 NY And (Tóth Toltán)

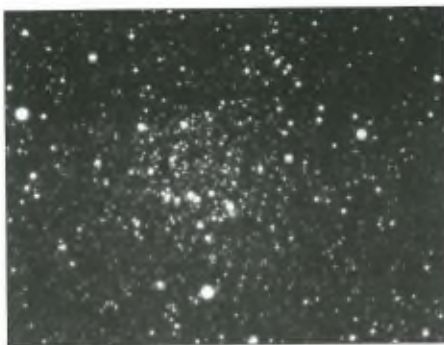
NGC 7789 (Cas)

20 SC, 66x: Kb. 20 ívperces folton a látómező mintha apró csillagporral lenne telehintve, amelynek van egy kör alakú és egy szabálytalan, halványabb és ritkább része. A halvány csillagporból 30-40 fényesebb sárgás csillag ragyog elő. Fenséges látvány, a csillagkörnyezet is nagyon szép, valószínűleg a Tejútnek egy csillagmezője, amelyben a halmaz mint egy sűrűsödés jelenik meg. Különösen szép az, hogy egységesen halvány 8^m - 9^m -s csillagok tömegeként jelenik meg a halmaz, és ebben, mint egy ékszerben az ékkövek, tűnnek elő a fényesebb csillagok, mely utóbbiak is viszonylag halványak, 6^m - 7^m -sak. (Gyarmathy István)

Mellékeltlen bemutatjuk Dr. Zseli József SBIG ST-8 CCD-kamerával készült felvételt, amely 10 db 1 perces expozíciós idejű kép összeadásával készült. Idézzük: „az NGC 7789 az egyik legkedveltebb nyílthalmazom. Mindenkinek megmutatom, aki a

távcsövem közelében jár a megfelelő időben." A kép egy 100/500 mm-es TeleVue apokromát direkt fókuszában készült. Az eredeti felvétel látómezeje természetesen sokkal nagyobb, a megfelelő nyomdai reprodukció azonban szükségessé tette a halmaz környezetének „kivágását”.

A halmaz körülbelül 1,6 milliárd éves, távolsága hozzávetőleg 8000 fényév, látófényessége és távolsága 6,7 magnitúdó, illetve 16 ívperc. Caroline Herschel fedezte fel 1783-ban.

IC 4665 (Oph)

28 SC: Igen tágas, laza, csillagokban nem túl gazdag, főleg kékes színű csillagok hosszú láncai alkotják, és rajzolnak ki egy „trónusra” emlékeztető arabeszket. (Gyarmathy István)

Digitális felvételt is kaptunk észlelőnktől, amely a nyáron, Canon G3 géppel készült. Bár a halmazt bemutattuk októberben, érdemes pár szóval visszatérni hozzá.

NGC 6811 (Cyg)

28 SC: Átlagos megjelenésű, közepesen sűrű nyílthalmaz, kb. 20 fényesebb és számos halvány csillag alkotja. A fényesebb csillagok két szép, egymást keresztező csillagösvénybe rendeződtek, melyben egy érdekes félkör is kirajzolódik. (Gyarmathy István)

Gömbhalmazok

M 56 (Lyr)

28 SC: Mintha a szép csillagmezőben egy sűrű csillagporral telehintett foltocska úszna, mely éterien ragyog. Két fényesebb csillag „őrzi”, és halvány háttércsillagok keretezik. Digitális fotó is készült, 2005.07.03. 21:05 UT, Canon EOS 300D, 5x60 s expozíció. (Gyarmathy István)

NGC 6426 (Oph)

28 SC: Igen halvány, éppen sejlő, nem bontható ködfolt, melyből egy halvány előtércsillag ragyog csak ki. (Gyarmathy István)

NGC 6760 (Aql)

28 SC: Gyarmathy István küldött CCD képet, ami 2005. augusztus 30-án, 20:40 UT-kor készült. Eszközök: C-11, Meade DSI-pro, 4 perces felvétel.

M2 (Aqr)

28 SC: Klasszikusan szép, közepes nagyságú gömbhalmaz, közepe felé erősen sűrűsödik és fényesedik. (Gyarmathy István)

M15 (Peg)

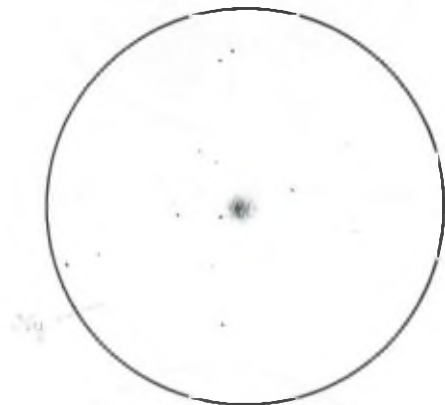
28 SC: Ragyogó szépségű objektum, szinte teljesen bontható, igen fényes maggal, melyet sűrű, apró csillagpor övez. (Gyarmathy István)

NGC 6934 (Del)

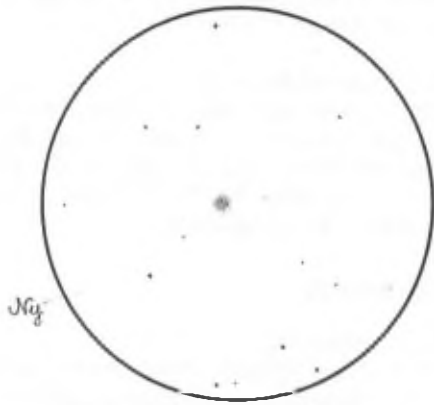
12,7 L, 117x: Apró, halvány, de jól megfigyelhető gömbhalmaz, fényes központi részszel. A 26'-es látómezőben 16–17 darab csillagot számolok, amelyek nagyon halványak. (Kónya Zsolt)

NGC 7006 (Del)

12,7 L, 117x: Nagyon halvány, egyenlő fényesség eloszlású, kis terjedelmű objektum, halvány csillagokkal egy látómezőben. (Kónya Zsolt)

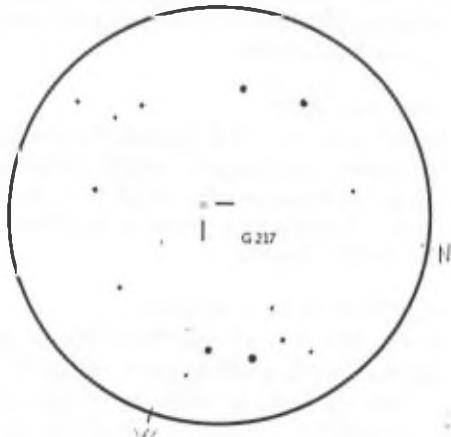
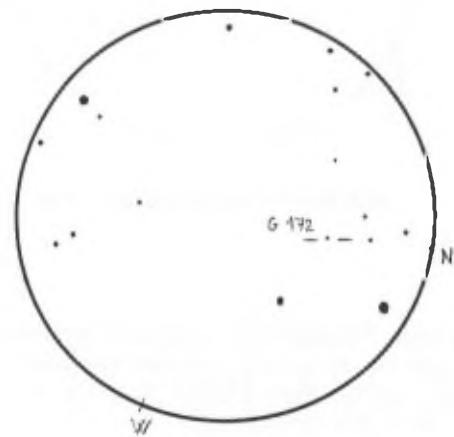
NGC 6934 GH Del (Kónya Zsolt)

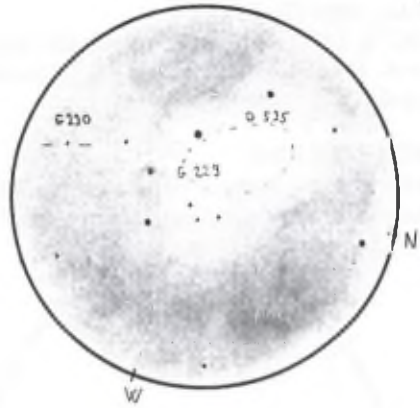
NGC 7006 GH Del (Kónya Zsolt)

G 172 GH (M31, And)

27 T, 167x: Már látszik, csillagszerű, 15^m,5-s. Félúton van az M32 és az M31 magja között. 214x: Könnyebb, de így is nehéz, teljesen csillagszerű. A látómező déli szélén van még a G 156, de most nem kerestem, korábban már láttam, 15^m,6. (Tóth Zoltán)

G 229, G 230 GH, D 535 SK (M31, And)
 27 T, 214x: Olyan közel van a maghoz,
 hogy még ekkora nagyítással is inhomogé-
 néen ködös szinte az egész látómező.
 Két fényes csillag „alatt” van a D 535 SK.
 Nem nehéz, tényleg elég markáns porfolt.
 A G 229 $15^m,2$ -s lehet, picit még bolyhos
 is. A G 230 már nehezebb, $15^m,5$ körüli,
 teljesen csillagszerű. Szép a három ob-
 jektum együtt! (Tóth Zoltán)

G 217 GH (M31, And)

27 T, 167x: Már látható, mint halvány
 csillag. Viszonylag közel van az M31
 magvidékéhez, ködlés mégsem látszik.
 214x: Fényessége kb. $15^m,3$. EL-sal picit bolyhosnak, kiterjedtnek tűnik, de nem na-
 gyobb $5''$ -nél. (Tóth Zoltán)

Galaxisok

NGC 6824 (Cyg)

16 T, 212x: Közepes fényű, kicsi galaxis
 2/1 rálátással. A magja nagyon erős, a pe-
 riférián egy csillag ül DK-en. (Hadházi
 Csaba)

NGC 7217 (Peg)

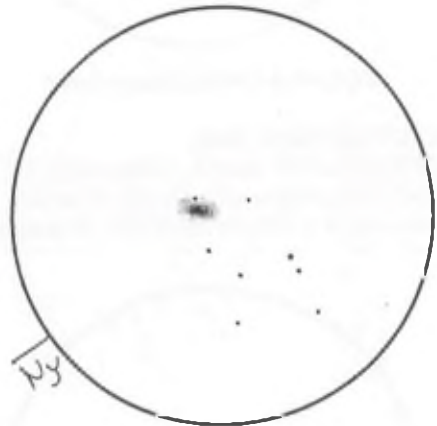
20 SC, 66x: Viszonylag fényesnek mond-
 ható 10^m -s galaxis, aminek a magja kifeje-
 zetten szépen fénylik, és úgy tűnik, hogy
 lapjáról látjuk. Bár spirálgalaxis, de ellip-
 tikusnak tűnő kerek foltként jelenik meg.
 (Gyarmathy István)

NGC 7331 (Peg)

20 SC, 66x: Az előző galaxisnál némileg
 fényesebb, csillagszerű magja kissé el-
 nyúlik, az egész mintha oldalról látszana,
 szivar formájú, és a porsávja is előtűnik.
 (Gyarmathy István)

NGC 7332, NGC 7339 (Peg)

20 SC, 66x: Egy látómezőben látható galaxispár. Mindkettő spirálgalaxis. Egyiknek
 szépen látszik a csillagszerű magja, és az ezt övező halvány, orsószerűen elnyúló
 ködfolt, a galaxis spirálkarjai. Az egész galaxis egy aprócska foltként tűnik elő, a má-
 sik galaxisnak (7339) csak a magja látszik. (Gyarmathy István)

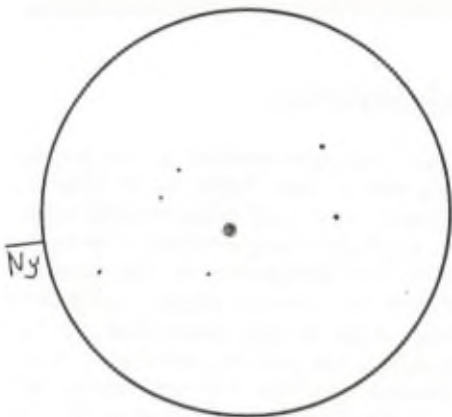

NGC 6824 GX Cyg (Hadházi Csaba)

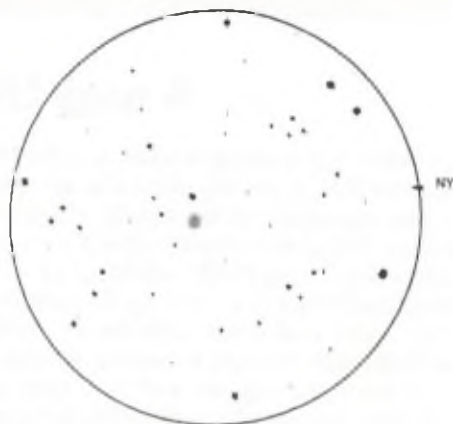
Planetáris ködök

NGC 6572 (Oph)

16 T, 212x: Fényes, kicsi, szürkészöld, teljesen kerek és homogén felületű planetáris. Nagyon jól bírja a nagyítást. (Hadházi Csaba)

NGC 6572 PL Cyg (Hadházi Csaba)

M27 PL Vul (Erdei József)

NGC 6826 (Cyg)

16 T, 212x: Közepes méretű, fényes szürke bolyhos korong. Felépítése két részre osztható: egy nagy élénk centrum, melyet halványabb periféria övez. Az eltérés határozottan látható. (Hadházi Csaba)

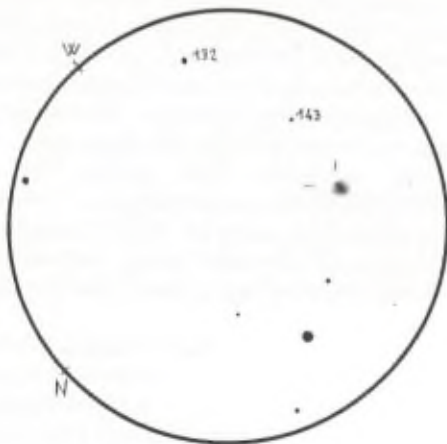
M27 (Vul)

10x50 B: Szabályos, kerek, kb. 10 ívperc átmérőjű, enyhén kékes árnyalatú, selymes fényű folt. Nagyjából 0,5 fokkal D-re egy fényesebb csillagtól. Az „almacsutka” formát még EL-sal sem tudtam észrevenni. (Erdei József)

Szupernóva

NGC 5283 GX (Dra) + SN 2005dv

27 T, 167x: Parányi GX 14^m5-s fényességgel. Semmi részletet nem mutat, csupán kerek alakja, közepesen fényesedő magja és lágy periferiája kivehető. Az SN közel van a maghoz, fényessége 14^m7. Nehéz. (Tóth Zoltán)

SZÉKELY PÉTER